

1 א מיי פ"ב מהל' מדיס
הל' ה סגנו לאון רמז
טו"ש"ע י"ד ס' לר"ה סע"ף
ע"י:
2 ב מיי פ"ה מהלכות
שמיטת שבור הל' ה
[טו"ש"ע א"ר"ס ס' תר"ח
סע"י א']:

תוספות

שנית אם ארחץ אם לא ארחץ היכי דמי. רמ"י.
לא ארחץ היכי דמי. רמ"י.
שחול עליה אסור [כחול] (רמ"י)
נדר: אם לא ארחץ
במי משרה. ולכן [יפ"ן]
שם מתוך איכה ניוול:
דבוח"י שלא אתקשט
בנפס לבדוק הוא. ואינו
קרוי קישוט: אלא אמר
רבה תמי קמי ועלום
כשנין שזעובע שלא ארחץ
ולא ריה לנדר דלמי קום
שלא ארחץ דלמי היינו
כמו רישא כי לא רחצה
אפילו ביום אחד דלא
פליגי ביום שומקמן לה:
ורבינו אע"פ שאמר
בבבול. בתשמיש המטה
נבעילת הסגל ברחיזה
וסיה חבליה וסיה
אין ענוש כרת אלא על
האכילה דהוי ענוי והוי
כלל כל הנפש אשר
תענוש לא תענוש רחיה
אמרת דמניעת רחיה
הו ענוי ארחיזה נמי
למיכ דיה"י וימיה דכפרין
תתלה דיומא (דף ע"ד)
פתיק וי"ת ענוי משמש
הוי אומר תענו את
נפשותיכם איהו ענוי שיש
בו [אכילה נפש] הוי אומר
הו אכילה וסיה וי"ת
רחיזה נמי נהי דמקריא
ענוי אין חייבין עליה
ועוד קשה לה"י שמואל
מחזירא מתי דעמיה דה"ל
מקשה אלא לא מקמי
רחיזה ענוי אי"כ אלא
מיתקרא דהתם נפקא לן
איסורא מתאי קרא דענוי
וי"ל דוח"י לא הוי ענוי מן
הסורה וקרא דענוי הוה
אסתמא ענולא דאקרי
ענוי וכן הוה למקשה
דהל: מילתא דיע
עניוא השתא רחיה לא
דיע השתא. ל"ו ב' ביום
דמניעת רחיה אינה נכרת
אלא לימים רבים: [דבריר
לענות נפש]. דמשמע
להבא יהיה נדמי ענוי:
ורבי' דה"י וי"ת ארחי' יו"ב.
דלמר רחיה אין זה ענוי:
בענין של בני העיר חייבין
וחיי אחרים. כגון נטיחות
שמונין מאותה מעיין
חייבין קודמין דלרשעין וחי
אחין ענין חייבין קודמין
בביבתן. מקום כינוי
נדרים כניסתן קודמת
ונותמין לענין המיס עד
שיכנסו רבנן יוסי אומר
כניסתן קודמת [נחין
אחרים] משום דלית בה
ענאה: וישמא בביבתה של
גדיס אמר ר' יוסי ויש
בו זעור גוף סונו לא כיש.
כניסתן דנגדיס אלתא ליה
יותר מרחיקת גוף:

שנים אם ארחץ. וכדפרקינן הנאת רחיה עלי לעולם אם ארחץ. אם לא ארחץ היכי דמי מה תלתה זענין זה: אם לא ארחץ נמימי משרה. מים ששורין בהן פשמן שהן סרוחין ביותר דהיינו מעבד תרחץ בני משרה איכא ענוי לא תרחץ מתקרא הנאת רחיה עלה: דיוסיה דקמי אס לא אסקשט נפט לכלוך הוא. שהוא מטונף ומסריח. ולישנא בעלמא קשיא ליה היכי קרא ליה קישוט דלדרכה לכלוך הוא: אלא דאמרה הנאת רחיה עלי לעולם אם ארחץ ונפוצה שלא ארחץ. והשתא לא כרימי לאוקמה צאומרת אס ארחץ היום אלא צאומרת אס ארחץ סתמא דלעולם משמע דמ"ק סבר דיש בה ענוי נפש ורבי יוסי סבר דלית בה ענוי נפש. וליכא למיפך השתא כדפרקינן ליתני רבי יוסי אומר תנאי זה אין בו ענוי נפש דלא אפשר למיתני הכי דהא קמי ושבועה שלא ארחץ דלית ביה [מתנאי] וצויה למימר תנאי זה. ונראה צעני דלהכי נקטימיה תנא להני מרי גוויי לאשמועינן רבואה דרבנן ורבי יוסי דרבנן דלף על פי שלא חל הנדר לגמרי מפר ומסוס רבואה דרבנן נקט מילתיה דנחתי ומסוס רבואה דרבי יוסי נקט שזעובע שלא ארחץ בלא תנאי וצויה דחילא מהשתא לא מני מפר דכרחיזה לרבי יוסי ליכא ענוי כלל: אין ענוש כרת אלא על האוול והסוסה. דכתיב כל הנפש אשר לא תענוש והכפורים: איזה ענוי שיש בו אכזר נפש הוי אומר זו אכילה וסיה ועל העושה בו מלאכה דכתיב זה כרת: רבי יוסי יתייב כרת. דהא לא מעני נפשיה. וצדין הוא דמלי לשנויי ליה דנהי דרחיזה מיקריא ענוי אין חייבין עליה כרת דהא צענין ענוי נפש שיש בו אכזר נפש וצענוי רחיה ליתא אלא דרבנן פרכה אפי' אליבא דהנהו תנאי דלית להו הך דרשא דליתא פ' יוס הכפורים: מילתא דיעיבא עניוא השתא. דהיינו אכילה דצאומת יוס מיינכר עניוא רחמנא לא קפיד ציוס הכפורים אלא צענוי דמיינכר בהוא יומא: גבי נדרים דכתיב כל נדר וכל שזעובע דכיון לענות נפש מילתא דאסיה ציה לדי ענוי וי"ת אסיה דכיון אכל דרבנן אדרבנן לא קשיא דנהי דמניעת רחיה הגוף הוי ענוי צבגדיס ליכא זערא כולי האי ועוד דאפילו תמנא לומר דאיכא זערא צבגיסה ככרחיזה אפילו הכי מנא אמרי רבנן דמי אחרים קודמין אכל דרבי יוסי אדרבי יוסי קשיא דלי כביסה לדידיה אית בה זערא כולי האי עד [שכביסתן] קודמין לחיי אחרים כל שכן דסבירא ליה דכרחיזה הגוף איכא ענוי נפש. זה נ"ל: מעיין של בני העיר. הי"ל צעיר חייבין וחי אחרים חייבין קודמין לחיי אחרים שאם אינו מספיק לשמית כולן שמיתן קודמת דחייבין קודמין כדלרשעין צריש פרכ איהו נשך [ב"מ סב]. מדכתיב [ויקרא כה] וחי אחיך עמך: בהמתן ובהמה אחרים צהמתן קודמת. אס אינו מספיק לבהמת צלצד מיי אחרים קודמין בני עיר אחרת קודמין לשמיתן מפני שיש בהן מיי נפש מה שאין כן בצבגיסה: רבי יוסי אומר כניסתן של בני עיר אחרת ליה לרבי יוסי דכיון דמניעת כביסה איכא זערא טובא חיי נפש הוא: השתא כניסה אמר ר' יוסי יש בה זעור. דלית ביה ענוי כשאני רוחך: כביסת

שנים אם ארחץ. זה דהוי ענוי נפש לרבי יוסי כדלית ליה ולרבנן כדלית להו: אס לא ארחץ דקמי היכי דמי (אילנימא) דאמרה סוססר הנאת רחיה עלי לעולם אם לא ארחץ בני משרה. תרחץ איכא ניוול ואע"ג דרחמנא מיהו משום דלין המיס יפס ויש להן ריח רע הויא ניוול ור' יוסי סבר תרחץ ואין צרך כלום דזהי"א יומא לא שמיא ניוול: דכוסיה גבי קישוט. דקמי סיפא אס לא אסקשט דאמרה תימסר עלי הנאת קישוט כגון חיחול ופירכוס אס לא אסקשט נפט לכלוך הוא שהנפט מסריח: לעולם. כדלמר מעיקרא דלסרה הנאת רחיה עליה לעולם וומני' חול קמי דהיי אמרה אס ארחץ (א) ונשזעובע שלא ארחץ דליתא עליה רחיה לגמרי אפי' צוימנא חול ואי נמי דלמרה הנאת קישוט עלי לעולם כגון קישוט דצגדי צענוין וקישוט צשמים אס אסקשט אפילו פעם אחת ושבועה שלא אסקשט כלל ורבי יוסי לטעמיה דלניוול לא חייב כלל וליכא ענוי נפש. וליכא למיפך נמי דכפרקינן לעיל דליתני תנאי זה אין בו ענוי נפש דהכא ליכא תנאי כלל מדלתיא שזעובע אכתייה ועקרה לה: אע"פ שאסור צנון. צכל הני דלית בהו זד ענוי צרחיזה וצביסה וצנעילת הסגל וצשמיש המטה: אינו חייב עליהן כרת אלא על האוול ועל השוסה והעושה בו מלאכה. דלא חייבה מורה אלא צהני דכתיב צהד"א (ו) גבי יוס הכיפורים דכתיב תענו את נפשותיכם משמע שהנפש יודעת לענוי וזהו ענוי אכילה וסיה דרגיל צהו וכוון דלא אכיל הוא יומא ידעיה עניוא: רחיה לא ידעיה עניוא. דלאו כל יומא רגיל למימך והשתא נמי לא רחין לא הוי ניכר הענוי: אכל גבי נדר דכתיב לענות נפש. משמע שעתיד לענות והיינו נמי רחיה דלתיא לדי ענוי נפש ואהכי מיפר לה: מעיין של בני העיר. שמוסך והולך לעיר אחרת ואין בו אלא כדי סיפוק שמיתן של בני אותה העיר הרשות צידן לסותמו

שנית אם ארחץ אם לא ארחץ היכי דמי אילימא דאמרה תיתסר הנאת רחיה לעולם עלי אם לא ארחץ היום למה לה הפרה תתסחי אמר רב יהודה דאמרה הנאת רחיה עלי לעולם אם לא ארחץ במי משרה דכוותיה דקמי אס לא אסקשט אם לא אסקשט א"ל רבינא לרב אשי האי אלו נדרים ושבועות מיבעי ליה למיתני א"ל תני אלו נדרים ושבועות ואיבעית אימא שבועות נמי היינו נדרים דתנן (ב) כנדרי רשעים נדר בניור ובקרבן ושבועה ואמרו רבנן רחיה אית בה ענוי נפש כי לא רחצה ורמיניה (ג) באע"פ שאסור בבולן אין ענוש כרת אלא באוכל ושותה ועושה מלאכה בלבד ואי אמרת כי לא רחצה איכא ענוי ביום הכיפורים כי רחץ ליחייב כרת אמר רבא (ד) מענינא דקרא גבי יום הכיפורים דכתיב יתענו את נפשותיכם מילתא דידע עניוא השתא גבי נדרים דכתיב כל נדר וכל שזעובע אסר לענות נפש מילתא דאתיא ליה לדי ענוי וכי לא רחצה אתיא לדי ענוי ורמי דרבי יוסי אדר' יוסי (ה) מעיין של בני העיר חייבין וחי אחרים חייבין קודמין לחיי אחרים בהמתם [ובהמת אחרים בהמתם] קודמת לכביסתן אחרים וכביסתן חיי אחרים קודמת לכביסתן אחרים וכביסתן חיי אחרים קודמת לחיי אחרים השתא כביסה אמר רבי יוסי יש בה זעור גוף

שנית אם ארחץ אם לא ארחץ היכי דמי אילימא דאמרה תיתסר הנאת רחיה לעולם עלי אם לא ארחץ היום למה לה הפרה תתסחי אמר רב יהודה דאמרה הנאת רחיה עלי לעולם אם לא ארחץ במי משרה דכוותיה דקמי אס לא אסקשט אם לא אסקשט א"ל רבינא לרב אשי האי אלו נדרים ושבועות מיבעי ליה למיתני א"ל תני אלו נדרים ושבועות ואיבעית אימא שבועות נמי היינו נדרים דתנן (ב) כנדרי רשעים נדר בניור ובקרבן ושבועה ואמרו רבנן רחיה אית בה ענוי נפש כי לא רחצה ורמיניה (ג) באע"פ שאסור בבולן אין ענוש כרת אלא באוכל ושותה ועושה מלאכה בלבד ואי אמרת כי לא רחצה איכא ענוי ביום הכיפורים כי רחץ ליחייב כרת אמר רבא (ד) מענינא דקרא גבי יום הכיפורים דכתיב יתענו את נפשותיכם מילתא דידע עניוא השתא גבי נדרים דכתיב כל נדר וכל שזעובע אסר לענות נפש מילתא דאתיא ליה לדי ענוי וכי לא רחצה אתיא לדי ענוי ורמי דרבי יוסי אדר' יוסי (ה) מעיין של בני העיר חייבין וחי אחרים חייבין קודמין לחיי אחרים בהמתם [ובהמת אחרים בהמתם] קודמת לכביסתן אחרים וכביסתן חיי אחרים קודמת לכביסתן אחרים וכביסתן חיי אחרים קודמת לחיי אחרים השתא כביסה אמר רבי יוסי יש בה זעור גוף

שנית אם ארחץ אם לא ארחץ היכי דמי אילימא דאמרה תיתסר הנאת רחיה לעולם עלי אם לא ארחץ היום למה לה הפרה תתסחי אמר רב יהודה דאמרה הנאת רחיה עלי לעולם אם לא ארחץ במי משרה דכוותיה דקמי אס לא אסקשט אם לא אסקשט א"ל רבינא לרב אשי האי אלו נדרים ושבועות מיבעי ליה למיתני א"ל תני אלו נדרים ושבועות ואיבעית אימא שבועות נמי היינו נדרים דתנן (ב) כנדרי רשעים נדר בניור ובקרבן ושבועה ואמרו רבנן רחיה אית בה ענוי נפש כי לא רחצה ורמיניה (ג) באע"פ שאסור בבולן אין ענוש כרת אלא באוכל ושותה ועושה מלאכה בלבד ואי אמרת כי לא רחצה איכא ענוי ביום הכיפורים כי רחץ ליחייב כרת אמר רבא (ד) מענינא דקרא גבי יום הכיפורים דכתיב יתענו את נפשותיכם מילתא דידע עניוא השתא גבי נדרים דכתיב כל נדר וכל שזעובע אסר לענות נפש מילתא דאתיא ליה לדי ענוי וכי לא רחצה אתיא לדי ענוי ורמי דרבי יוסי אדר' יוסי (ה) מעיין של בני העיר חייבין וחי אחרים חייבין קודמין לחיי אחרים בהמתם [ובהמת אחרים בהמתם] קודמת לכביסתן אחרים וכביסתן חיי אחרים קודמת לכביסתן אחרים וכביסתן חיי אחרים קודמת לחיי אחרים השתא כביסה אמר רבי יוסי יש בה זעור גוף

שנית אם ארחץ אם לא ארחץ היכי דמי אילימא דאמרה תיתסר הנאת רחיה לעולם עלי אם לא ארחץ היום למה לה הפרה תתסחי אמר רב יהודה דאמרה הנאת רחיה עלי לעולם אם לא ארחץ במי משרה דכוותיה דקמי אס לא אסקשט אם לא אסקשט א"ל רבינא לרב אשי האי אלו נדרים ושבועות מיבעי ליה למיתני א"ל תני אלו נדרים ושבועות ואיבעית אימא שבועות נמי היינו נדרים דתנן (ב) כנדרי רשעים נדר בניור ובקרבן ושבועה ואמרו רבנן רחיה אית בה ענוי נפש כי לא רחצה ורמיניה (ג) באע"פ שאסור בבולן אין ענוש כרת אלא באוכל ושותה ועושה מלאכה בלבד ואי אמרת כי לא רחצה איכא ענוי ביום הכיפורים כי רחץ ליחייב כרת אמר רבא (ד) מענינא דקרא גבי יום הכיפורים דכתיב יתענו את נפשותיכם מילתא דידע עניוא השתא גבי נדרים דכתיב כל נדר וכל שזעובע אסר לענות נפש מילתא דאתיא ליה לדי ענוי וכי לא רחצה אתיא לדי ענוי ורמי דרבי יוסי אדר' יוסי (ה) מעיין של בני העיר חייבין וחי אחרים חייבין קודמין לחיי אחרים בהמתם [ובהמת אחרים בהמתם] קודמת לכביסתן אחרים וכביסתן חיי אחרים קודמת לכביסתן אחרים וכביסתן חיי אחרים קודמת לחיי אחרים השתא כביסה אמר רבי יוסי יש בה זעור גוף

שנית אם ארחץ אם לא ארחץ היכי דמי אילימא דאמרה תיתסר הנאת רחיה לעולם עלי אם לא ארחץ היום למה לה הפרה תתסחי אמר רב יהודה דאמרה הנאת רחיה עלי לעולם אם לא ארחץ במי משרה דכוותיה דקמי אס לא אסקשט אם לא אסקשט א"ל רבינא לרב אשי האי אלו נדרים ושבועות מיבעי ליה למיתני א"ל תני אלו נדרים ושבועות ואיבעית אימא שבועות נמי היינו נדרים דתנן (ב) כנדרי רשעים נדר בניור ובקרבן ושבועה ואמרו רבנן רחיה אית בה ענוי נפש כי לא רחצה ורמיניה (ג) באע"פ שאסור בבולן אין ענוש כרת אלא באוכל ושותה ועושה מלאכה בלבד ואי אמרת כי לא רחצה איכא ענוי ביום הכיפורים כי רחץ ליחייב כרת אמר רבא (ד) מענינא דקרא גבי יום הכיפורים דכתיב יתענו את נפשותיכם מילתא דידע עניוא השתא גבי נדרים דכתיב כל נדר וכל שזעובע אסר לענות נפש מילתא דאתיא ליה לדי ענוי וכי לא רחצה אתיא לדי ענוי ורמי דרבי יוסי אדר' יוסי (ה) מעיין של בני העיר חייבין וחי אחרים חייבין קודמין לחיי אחרים בהמתם [ובהמת אחרים בהמתם] קודמת לכביסתן אחרים וכביסתן חיי אחרים קודמת לכביסתן אחרים וכביסתן חיי אחרים קודמת לחיי אחרים השתא כביסה אמר רבי יוסי יש בה זעור גוף

1 א ליל ט. ג. יומא ע"ד.
2 א [מספמא צ"מ פ"ח].
3 א [ש"ך דף פ"ה].
4 א [ויקרא כ"ג]. 1 [יומא ע"ד].

תורה אור השלם

1. ויקרא לכה לזקת
עולם בחדש השביעי
בעשור לחדש תענו את
נפשותיכם וכל מלאכה
לא תעשו ויקרא ויחזר
הקר בחובבכם.
ויקרא טו כט
2. כל נדר וכל שבועה
אשר ליבעת וכל איש
יקטנו ואיש יתרה:
במדבר יד

הגהות הב"ח

1 א ג"מ אמר רבא
הבא מענינא לכה דקרא
הרבא מענינא דקרא ג"מ:
2 א רש"י ד"ה שנת אס
ארחץ דהו דהו ענוי ובי
כדלית להו אס לא ובי
אלמנא ובי הס"ד ואח"כ
מ"ה דלמרי מיתסר ובי
מיה כיון דלח המוס
יפס: 3 א ד"ה לעולם ובי
אס ארחץ אם לא ארחץ
דליתסר: 4 א ד"ה איש
חייב ובי כדליתסר:

מוסף רש"י

כנדרי רשעים. כגון
שהיה ככר מונח לפניו
ואמר כנדרי רשעים,
משמע דלחון ככר יחא
עליו כנדרי רשעים ויוון
דלמר הכי נדר בניור
ובקרבן ובשבועה. ואס
אכלו ממנו מכות וקרבן
ושבעה. דלחין מני קרבן
שבעה דרבנן על ששעים
הוא שגדריס צניות
ובקרבן ושבעין. והאי כי
אמר כנדרי רשעים הוי
מנאן דלמר היינו מור
אס אויל וסנוי והוי
עלי כקרבן וסנוי שאי
אויל (ע"ל ט. ב). כביסתן
ובביסת אחרים. ויש
להם מקום שיקו צהמתם
(ראמ"ה בשו"ט).

פירוש הרא"ש

אם לא ארחץ היכי דמי.
עלה איסור רחיה: בבי
משרה. ששורין בהן פשמן
והס סרוחין ויהא ליה תרחץ
בה ותאסר צחיליה ולכן
מפר לה: לבב"ך הוא. ולא
מיקרי קישוט: אלא אמר
רבא. תמי קמי הנאת
רחיזה ענוי עלי אס ארחץ
היום כדמפרש לעיל:
ושבעה שלא ארחץ לעולם:
אע"פ שאסור בבולן
בתשמיש המטה ובענילת
הסגל צחיליה וסיה
צחיליה וסיה: בתריב
תענו את נפשותיכם
מילתא דידע עניוא
השתא רחיה לא
דיע השתא. ל"ו ב' ביום
דמניעת רחיה אינה נכרת
אלא לימים רבים: [דבריר
לענות נפש]. דמשמע
להבא יהיה נדמי ענוי:
ורבי' דה"י וי"ת ארחי' יו"ב.
דלמר רחיה אין זה ענוי:
בענין של בני העיר חייבין
וחיי אחרים. כגון נטיחות
שמונין מאותה מעיין
חייבין קודמין דלרשעין וחי
אחין ענין חייבין קודמין
בביבתן. מקום כינוי
נדרים כניסתן קודמת
ונותמין לענין המיס עד
שיכנסו רבנן יוסי אומר
כניסתן קודמת [נחין
אחרים] משום דלית בה
ענאה: וישמא בביבתה של
גדיס אמר ר' יוסי ויש
בו זעור גוף סונו לא כיש.
כניסתן דנגדיס אלתא ליה
יותר מרחיקת גוף:

ח א מ"י פ"ב מה' נדרים הל' ב ממנ לאין רבנן טו"ע י"ד סמון רל" סוף פ' ט ב ב מ"י שם הל' יא טו"ע שם סוף ע וספיקו עב: י א מ"י שם הל' ה ט טו"ע שם סוף טו וספיקו ט: יא ד מ"י שם הל' ט טו"ע שם סוף עב: יב ה מ"י פ"ו מה' שבוטת הלכה ב:

תורה אור השלם

1. איש כי ידר לך לך או השבע שבועה לאסור ארץ על פשו לא יחיל דברו ככל היצא מפיו יעשה: במדבר ל ג

מוסף רש"י

בעפר פיר. בעפר חור שאו גדל שם, כלומר דבר שהוא יבול בו כקן הוא לשומר אשתי מוקן. פיר מ"י פירא דטורא, גומא (כתובות טז). קונם שאני עושה לפי אבא בו אין יכול להפר. דלא הו"ל מרי עניי נפש ולא דברים שצוי לבינה (קטן טז). שלא אפקוס. פוקסת מעברת שרק על פניה (כתובות ד. ובע"ז שבת טז) יס מרבותי אומרים מתקנת שניה כמתקן זו בינה, שם שפירשין טהא כמון גזק על פניה וכשעטלו מאדים הכשר (שבת טז). הנאת תשמישי ע"ל. אשה האומרת קונם תשמישי ע"ל, כופה ובוששתו. דלא כל כמיהא לאסור נפשה עלוי דהיא משועבדת לו להנאה (קטן טז). ובע"ז כתובות טז). הנאת תשמישי ע"ל. אשה קונם קונם אשה ע"ל, שארפתה על מה שתשמישי ע"ל ע"ל ע"ל. אסור. לשמה ולרין להפר לה. לפי שאין מאכילין ברי. והנאת תשמישי אסורה עליה (קטן טז).

תוספות

בעפר פיר. טעריקון עפר פיר כנון פירא דטורי (כתובות דף עט). והכי קאמר לא ישר שבין לא מתנה ע"ל: שלא אתן הבן לפני בהמתך ולא לפני בקרך אינו יכול להפר. דלא הו"ל דברים שצוי לבינה ולא משעבדת ליה ומויה דבפרק אע"פ אכל כופה ליתן מנן לפני בקרו ומיך ריב"ז דהתם מיירי שלא הכניסה לו שפוחת והכי מיירי להכניסה לו מהם שפוחת ולא תנא שלא אנוק דהא לא משעבדת ליה כיון דהכניסה לו מהם שפוחת: רבן גמליאל אומר ישר שנאמר לא יחיל דברו. כלומר אף על גב דמשעבדת ליה לרין הפרה מדרבנן שלא תקל נדרים ותעבור על כל יחל: למה לי הפרה. הו"ל משעבדת לבעל: מאן תנא דברים המותרים ואחרים נהנו בהם אסור אי אתה רשאי לנהוג בהם הותר לבטל רבן גמליאל. דאמר לעיל לרין להפר מדרבנן ואף על גב דמשעבדת ליה ולא חיל נדרה אפ"ה לרין הפרה שלא תנא לעבור באסור דלא ר"י. תשמישי לרבנן עניי נפש חיי. כמו כחול ופירכות או דברים שצוי לבינה הו"ל ופקא מיניה לרנא דלעיל דדברים שצוי לבינה אינו מותר אלא לעצמו: נבולה אני מן היהודים.

שם בעפר פיר. בעפר חפירתו שהוא דר בו תמיד שמתוך שהוא רגיל שם אינו נתקל בעפר של אותה גומא. כך זה מתוך שהוא רגיל אינו חושש שמה תקשר לו ינמא אם לא תרחץ: היא כוונתו דבר אלא דר אהבה וכו'. מפר זין צינו לבינה כנון דאמרנה קונם פירות בעלה עליה וצין בינה לצין אחרים שארפתה פירות אחרים עליה: קונם שאני עושה לפי אבא וכו'. מפרש ואילך דברים שאין בהם ענינו נפש ובינה לצין אחרים ומופרש לה מקמי צינו לבינה משום דצינו לבינה איכא פלוגתא דזמנין מפר חומנין אין לרין להפר: שלא אתן תנן לפני בהמתך ולפני נקדך אין יכול להפר. משום דלא משעבדת ליה. ואע"ג דבפרק אע"פ אסיקנא דכופה ליתן מנן לפני בהמתו התם מיירי בשלא הכניסה לו ארבע שפוחת דקיימא לן התם דיושבת בקתדרא ואינה חייבת לו בדברים הללו אפ"ה נדרה שלא אציע לך ממך וכו' אין לרין להפר משום דקיימא לן התם אפילו הכניסה לו כמה שפוחת מחייבת דכפי לפי שהדברים הללו מציאין לדי קרובו הדעת: ר"ג אומר יפר. אע"ג דלא חיל נדרה אפ"ה לרין להפר מדרבנן שלא תקל נדרים ותעבור על כל יחל והו"ל אסמכתא בעלמא הוא: דבר אחר לא יחל דברו מלאן להכנס שני מחיר נדרי עצמו. וכדדרשינן הו"ל אינו מוחל אכל אחרים מוחלין לו. וקשה צעניי מאי ד"א דהא ר"ג דאמר יפר משום לתא דכל יחל קאמר ולא מדרשא דקרא ומאי דבר אחר ונראה צעניי דר"ג דאמר יפר דברו קרית דאפ"ה מידי דלא מיקרי נדר אלא דבר בעלמא אמר קרא דלא יחל דנהי דלא לקי עליה אפ"ה כיון דאפשר בהפריה בלא הפרה לא יחל והיינו דקאמר דבר אחר דהוא דבר גופיה דדריש ר"ג להכי למידי אחרונה מדרש דחכם אינו מתיר נדרי עצמו ומדברו הוא דמשמע לן הכי: מאן שמעם ליה

דאמר שלא אכחול ושלא אפקוס דברים שצוי לבינה הו"ל יוסי. דאילו לרבנן משום נדרי עניי נפש הוא דמפר: משום שנאמר לא יחל דברו מני ר"ג היא. דדריש דברו לומר דאפ"ה מידי שאינו נדר גמור אלא דבור בעלמא אפ"ה לא יחל כדי שלא יהוה קלות ראש בנדרים גמורים הכא נמי כיון שנהגו אסור נדרים המותרים הו"ל לבינהו כדברים האסורים. ומכאן היה אומר ה"ר יהודה הכהן ז"ל שאם נגב דאם שלא לאכול בשר ושלא לשמות יין זומן מיוחד ושוב רואה לשמות יין או לאכול בשר בזהו זומן לרין היתר: מתני' בנגעים (פ"ב מ"ה) כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו ו' יהודה אומר אף לא נגעי קרובי כל הנדרים אדם מתיר חוץ מנדרי עצמו ר' יהודה אומר אף לא נדרי אשתו שבינה לצין אחרים: וברשי' בירושלמי (פ"ה ה"ח) נדרה אשה ושמע בעלה ולא הפר לה פשיטא שאינו מפר לה לענין הבעל מהו שיפר לה לענין הזקן מה אן קיימין אי בנדרים שצוי לבינה נדרי עצמו הן אלא כיון קיימין בנדרים שצוי לבינה אחרים ולא ר' יהודה היא תנין בשם ר"י ר' חייא תנא לה בשם חכמים. ופסק הרמב"ן ז"ל ר' יהודה מדתני לה ר' חייא בשם חכמים וכתבתי מזה בפ"ק בס"ד: וירושלמי (פ"ה ה"ח) קונם הנייתי על בני עירי אינו נשאל לעצמו צין לאחרים או דברים שצוי לבינה הוא ולעצמו מפר לאחרים אינו מפר: נטולה אני מן היהודים. שארפתה הנאת תשמישי עליה: ו אמתאי טהא נטולה מן היהודים. דאם איתא דתשמישי עניי נפש הו"ל מהניא הפרתו צין לעצמו צין לאחרים: לרבנן טעמי לך. משום דנטולה אני מן היהודים ר' יוסי קתני לה ולדידיה ודאי לא הו"ל עניי נפש וכתבתי צברייתא דלעיל: כוניה פירקין ר' יוסי היא.

ותעבור על לא יחל: במאן לחכם שלא יתיר נדרי עצמו. דדרשינן לא יחל הוא דברו אכל אחרים מוחלין לו: דבריהם המותרים. שידועים הם מותרין ולהתמיר נהנו בהם אסור לרין התרה מדרבנן שלא יבאו לזלזל בדברים האסורים ור"ג הוא דמתמיר לעיל נדרים המותרים להאריכם הפרה: תשמישי הטובה לרבנן. כנון שאמרה הנאת תשמישי ע"ל עניי נפש הו"ל מפר לא אחרים או דברים שצוי לבינה ומפר דווקא לעצמו אע"ג דגבי יוס הכיפורים מקרי עניי נפש ומייתי ליה מקרא אס מטה אס צנותי קרא אסמכתא בעלמא הוא ומדרבנן הוא דאסור ומידי דהו"ל אשעלת הטבל: נבולה אני מן היהודים. מופרשת אני מכל היהודים שארפתה הנאת תשמישי עליה:

שלא מצינו שועל שמת בעפר פיר. בעפר חפירתו ו' דהואיל שהוא רגיל בה ומתגדל בזהו עפר. כך לא מצינו אדם שניזק במקום שרגיל לנזק בתוכו שאין השער מוקדו: דברים שיש בהן ענינו נפש מפר צין צינו לבינה וכו'. כלומר כשהוא מפר לה הו"ל מופרים לעולם צין כל זמן שהיא תחמיו וצין בינה לצין אחרים אפ"ה לאחר שתתגרש ותנשא לאחר: שאין צין ענינו נפש צינו לצין אחרים אינו מפר. כדמפרש צריש פירקין' דלאחר שגרשה חלין עליה: כיצד. איחול נדרי עניי נפש שיהיו מופרין לעולם אמרה קונם וכו': שאני עושה לפי אבא. אינו לא נדרי ענינו נפש ולא דברים שצוי לבינה לך אינו מפר לה: שלא אכחול ושלא אפקוס. דברים שצוי לבינה: שלא אשמש מטסק. ו' כדמפרש לקמן: שלא אציע מטסק כו' אין לרין להפר. משום דרשמנא וזייה ליה צהני מלאכות: רש"ג אומר יפר משום שנאמר לא יחל דברו. דאורייתא ו' דלאו כל כמיהא לאפקושי שעבודו דבעל מינה והיינו כרז אלא דר אהבה דאמר דברים שצוי לבינה יפר: דבר אחר לא יחל דברו מלאן אהבה להכנס שני נדרי לעצמו: דברים המותרים אחרים שנגבו זו איסור אי אשה רשאי לנהוג כו' מני ו' רש"ג היא. דאמר לעיל יפר

שלא מצינו שועל שמת בעפר פיר תניא כוותיה דרב אדא בר אבהו ו' דברים שיש בהן ענינו נפש מפר בין בינו לבינה בין בינה לבין אחרים שאין בהן ענינו נפש בינו לבינה מפר בינה לבין אחרים אינו מפר כיצד אמרה קונם פירות עלי ה"ו יפר ו' קונם שאני עושה לפי אבא לפי אהרן לפי אביך לפי אחי ושלא אתן תנן לפני בהמתך ומים לפני בקרך יאין יכול להפר שלא אכחול שלא אשמש מטתי יפר משום דברים שבינו לבינה שלא אציע לך מטתך ושלא אמווג לך את הכוס ושלא ארחץ לך פניך וידך ורגליך יאין צריך להפר ר"ג אומר יפר שנא' לא יחל דברו דבר אחר לא יחל דברו מלאן לחכם השאין מתיר נדרי עצמו מאן שמעינן דאמר כרז אכחול ושלא אפקוס דברים שבינו לבינה הויין ר' יוסי וקתני דמפר משום דברים שבינו לבינה אמר מר ושלא אשמש מטתי יפר משום דברים שבינו לבינה היכי דמי אילימא דאמרנה הנאת תשמישי עליך למה לי הפרה ו' הא משועבדת ליה אלא באומרת הנאת תשמישי עלי וכתב כהנא ר' דאמר רב כהנא הנאת תשמישי עליך כופה ומשמשתו הנאת תשמישי עלי יפר שאין מאכילין את האדם דבר האסור לו מאן תנא הא דתניא דברים המותרים ואחרים נהגו בהן איסור אי אתה רשאי לנהוג בהם היתר כדי לבטלן ו' משום שנאמר לא יחל דברו דבר אחר לא יחל דברו מלאן לתלמיד חכם מני ר"ג היא בעא מיניה רבא מרב נחמן תשמישי המטה לרבנן עניי נפש הוא או דברים שבינו לבינה אמר ליה הניתוח ו' ונטולה אני מן היהודים יפר

דאמר שלא אכחול ושלא אפקוס דברים שצוי לבינה הו"ל יוסי. דאילו לרבנן משום נדרי עניי נפש הוא דמפר: משום שנאמר לא יחל דברו מני ר"ג היא. דדריש דברו לומר דאפ"ה מידי שאינו נדר גמור אלא דבור בעלמא אפ"ה לא יחל כדי שלא יהוה קלות ראש בנדרים גמורים הכא נמי כיון שנהגו אסור נדרים המותרים הו"ל לבינהו כדברים האסורים. ומכאן היה אומר ה"ר יהודה הכהן ז"ל שאם נגב דאם שלא לאכול בשר ושלא לשמות יין זומן מיוחד ושוב רואה לשמות יין או לאכול בשר בזהו זומן לרין היתר: מתני' בנגעים (פ"ב מ"ה) כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו ו' יהודה אומר אף לא נגעי קרובי כל הנדרים אדם מתיר חוץ מנדרי עצמו ר' יהודה אומר אף לא נדרי אשתו שבינה לצין אחרים: וברשי' בירושלמי (פ"ה ה"ח) נדרה אשה ושמע בעלה ולא הפר לה פשיטא שאינו מפר לה לענין הבעל מהו שיפר לה לענין הזקן מה אן קיימין אי בנדרים שצוי לבינה נדרי עצמו הן אלא כיון קיימין בנדרים שצוי לבינה אחרים ולא ר' יהודה היא תנין בשם חכמים. ופסק הרמב"ן ז"ל ר' יהודה מדתני לה ר' חייא בשם חכמים וכתבתי מזה בפ"ק בס"ד: וירושלמי (פ"ה ה"ח) קונם הנייתי על בני עירי אינו נשאל לעצמו צין לאחרים או דברים שצוי לבינה הוא ולעצמו מפר לאחרים אינו מפר: נטולה אני מן היהודים. שארפתה הנאת תשמישי עליה: ו אמתאי טהא נטולה מן היהודים. דאם איתא דתשמישי עניי נפש הו"ל מהניא הפרתו צין לעצמו צין לאחרים: לרבנן טעמי לך. משום דנטולה אני מן היהודים ר' יוסי קתני לה ולדידיה ודאי לא הו"ל עניי נפש וכתבתי צברייתא דלעיל: כוניה פירקין ר' יוסי היא.

ותעבור על לא יחל: במאן לחכם שלא יתיר נדרי עצמו. דדרשינן לא יחל הוא דברו אכל אחרים מוחלין לו: דבריהם המותרים. שידועים הם מותרין ולהתמיר נהנו בהם אסור לרין התרה מדרבנן שלא יבאו לזלזל בדברים האסורים ור"ג הוא דמתמיר לעיל נדרים המותרים להאריכם הפרה: תשמישי הטובה לרבנן. כנון שאמרה הנאת תשמישי ע"ל עניי נפש הו"ל מפר לא אחרים או דברים שצוי לבינה ומפר דווקא לעצמו אע"ג דגבי יוס הכיפורים מקרי עניי נפש ומייתי ליה מקרא אס מטה אס צנותי קרא אסמכתא בעלמא הוא ומדרבנן הוא דאסור ומידי דהו"ל אשעלת הטבל: נבולה אני מן היהודים. מופרשת אני מכל היהודים שארפתה הנאת תשמישי עליה:

א) (תוספתא פ"ו). ב) לקמן פ"ה א) לעיל טו: ד) ג"ז שם וכתובות פ"א: ה) לעיל טו. פסקים י: ומגילה ה"א. ז) לקמן (פ"ד ז' א) ודף עט: ח) ג"א אע"ג ט) ז"ל מפרש, ז) (כתובות פ"א). ט) וכתובות לג. מהגיה י"א. ו) ז"ל רבי מאיר. כ) (לעיל דף מ: ד"ה שבע). ל) (מכאן ש"ך לך שפתי').

הגהות הב"ח

א) ג"פ הימר כדי לנטול מני רבן גמליאל היא התיבא ר"ג אומר יפר משום שנאמר לא יחל וכו' נדרי עצמו כשא מיניה כלי: ו' רש"י ד"ה שלא מצינו רבן גמליאל שפירא: ו' מה שלא אשמש מטסק דאמרנה הנאת תשמישי עלי כדמפרש לקמן הס"ד ואח"כ מ"ה שלא אציע וכו' צהני מלאכות דאורייתא ולא כל כמיהא לאפקושי שיעבודא דבעל מינה הס"ד ואח"כ מ"ה רבן גמליאל אומר יפר וכו' לא יחל דברו והיינו כרז אלא כלי: ו' ד"ה דברים וכו' מני רבן גמליאל היא דלמא:

פירוש הרא"ש

לא מצוי שועל שמת בעפר פיר שלו. עפר הונמא שיהו גדל בו כקן פיר מוקן לו כיון שהורגל פירא כמו (כתובות טז) פירא דטורי וכו' וזו היא נמי אסו חין אשתי ורשאת ומתקנות ומעברת שער של איתו מקום כיון שהורגל בו אינו מוקן לו: שלא אתן הבן לפני בקרך ולפני בהמתך בו. והא דאמר פירקין אף על פי (שם פ"א): שאינו מוחל ליתן הבן לפני בהמתך אכל כופה ליתן לפני בקרו הכל מיירי כשהכניסה לו ד' שפוחת דיושבת בקתדרא וכן מוכיח סיפא דקתני שלא אציע לך המטה בו אין לרין להפר ולא קתני שלא חניק את בנך משום דלאיחי כשהכניסה לו ד' שפוחת דאיה מחייבת להניק אכל אלו מלאכות היא חייבת דקתני האם אכל שאמרו יושבת בקתדרא אכל מלעת לו המטה ומזוגת לו את הכוס ומתרת לו פניו ידיו ורגליו: ר"ג אומר יפר משום לא יחל דברו. כלומר אע"ג דמשעבדת לו ולא חל הנדר יפר שלא תנא לזלזל נדר גמור

ותעבור על לא יחל: במאן לחכם שלא יתיר נדרי עצמו. דדרשינן לא יחל הוא דברו אכל אחרים מוחלין לו: דבריהם המותרים. שידועים הם מותרין ולהתמיר נהנו בהם אסור לרין התרה מדרבנן שלא יבאו לזלזל בדברים האסורים ור"ג הוא דמתמיר לעיל נדרים המותרים להאריכם הפרה: תשמישי הטובה לרבנן. כנון שאמרה הנאת תשמישי ע"ל עניי נפש הו"ל מפר לא אחרים או דברים שצוי לבינה ומפר דווקא לעצמו אע"ג דגבי יוס הכיפורים מקרי עניי נפש ומייתי ליה מקרא אס מטה אס צנותי קרא אסמכתא בעלמא הוא ומדרבנן הוא דאסור ומידי דהו"ל אשעלת הטבל: נבולה אני מן היהודים. מופרשת אני מכל היהודים שארפתה הנאת תשמישי עליה:

ותעבור על לא יחל: במאן לחכם שלא יתיר נדרי עצמו. דדרשינן לא יחל הוא דברו אכל אחרים מוחלין לו: דבריהם המותרים. שידועים הם מותרין ולהתמיר נהנו בהם אסור לרין התרה מדרבנן שלא יבאו לזלזל בדברים האסורים ור"ג הוא דמתמיר לעיל נדרים המותרים להאריכם הפרה: תשמישי הטובה לרבנן. כנון שאמרה הנאת תשמישי ע"ל עניי נפש הו"ל מפר לא אחרים או דברים שצוי לבינה ומפר דווקא לעצמו אע"ג דגבי יוס הכיפורים מקרי עניי נפש ומייתי ליה מקרא אס מטה אס צנותי קרא אסמכתא בעלמא הוא ומדרבנן הוא דאסור ומידי דהו"ל אשעלת הטבל: נבולה אני מן היהודים. מופרשת אני מכל היהודים שארפתה הנאת תשמישי עליה:

